

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

0	5	3	3
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Sem.
(2042)

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Development Administration
(With Special Reference to Punjab)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **five** questions in all, including Q. No. **I** which is compulsory. Select **one** question from each Unit.

I. Answer any **nine** short answer-type questions in about **25-30** words each :

(i) Define Development.

(ii) Explain the concept of Development Administration.

(iii) Discuss the significance of Sustainable Development.

(iv) Differentiate between Traditional Public Administration and Development Administration.

(v) How is India a welfare state ?

- (vi) What is a Government Company ?
- (vii) What is the mandate of NITI Aayog ?
- (viii) Write two disadvantages of Departmental Undertakings.
- (ix) List the main public enterprise reforms after 1991.
- (x) What is voluntary sector ?
- (xi) Explain the role of state in education sector.
- (xii) Short note on Ministry of Health and Family Welfare.

9×2=18

UNIT-I

- II. What do you mean by Development Administration ? Discuss the concept and significance of development administration. 18
- III. Explain the economic, social, political and administrative features of developed countries. 18

UNIT-II

- IV. Write an essay on the role of India as a Welfare State. 18
- V. Discuss the machinery for development planning at the Centre level in India. 18

UNIT-III

- VI. Discuss the merits and demerits of Public Corporation as a form of public enterprise. 18
- VII. Explain the various public enterprise reforms since 1991 in India. 18

UNIT-IV

VIII. Write an essay on the role played by voluntary sector in development. 18

IX. Discuss the role of state administration in health and education as important aspects of development. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पाँच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न न. I अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

I. किन्हीं नौ लघु उत्तरीय प्रश्नों के उत्तर लगभग 25-30 शब्दों में दें :

- (i) विकास को परिभाषित करें।
- (ii) विकास प्रशासन की अवधारणा की व्याख्या करें।
- (iii) सतत विकास के महत्व पर चर्चा करें।
- (iv) पारंपरिक लोक प्रशासन और विकास प्रशासन के बीच अंतर करें।
- (v) भारत कल्याणकारी राज्य कैसे है ?
- (vi) एक सरकारी कंपनी क्या है ?
- (vii) नीति आयोग का जनादेश क्या है ?
- (viii) विभागीय उपक्रमों की दो हानियाँ लिखिए।
- (ix) 1991 के बाद मुख्य सार्वजनिक उद्यम सुधारों की सूची बनाएं।

(x) स्वैच्छिक क्षेत्र क्या है ?

(xi) शिक्षा के क्षेत्र में राज्य की भूमिका की व्याख्या कीजिए।

(xii) स्वास्थ्य और परिवार कल्याण मंत्रालय पर संक्षिप्त नोट लिखें।

9×2=18

यूनिट-I

II. विकास प्रशासन से आप क्या समझते हैं ? विकास प्रशासन की अवधारणा और महत्व पर चर्चा करें। 18

III. विकसित देशों की आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक और प्रशासनिक विशेषताओं की व्याख्या कीजिए। 18

यूनिट-II

IV. एक कल्याणकारी राज्य के रूप में भारत की भूमिका पर एक निबंध लिखिए। 18

V. भारत में केंद्र स्तर पर विकास योजना के लिए प्रशासन पर चर्चा करें। 18

यूनिट-III

VI. सार्वजनिक उद्यम के रूप में सार्वजनिक निगम के गुणों और अवगुणों की चर्चा कीजिए। 18

VII. भारत में 1991 के बाद से विभिन्न सार्वजनिक उद्यम सुधारों की व्याख्या करें। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਵਿਕਾਸ ਮੇਂ ਸਵੈਚਿੱਠਕ ਕੇਤਰ ਫ਼ਾਰਾ ਨਿਭਾਓ ਗਓ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਏਕ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖਿਏ।

18

IX. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਸਹਤਵਪੂਰਨ ਪਹਲੂਓਂ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਸਵਾਸਥਯ ਔਰ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾ ਮੇਂ ਰਾਜਯ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

I. ਕੋਈ ਨੌਂ ਲਘੁ ਉੱਤਰੀ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :

(i) ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(ii) ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(iii) ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(iv) ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।

(v) ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

(vi) ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਕੀ ਹੈ ?

(vii) ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦਾ ਅਧਿਆਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?

(viii) ਵਿਭਾਗੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਨੁਕਸਾਨ ਲਿਖੋ।

(ix) 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

(x) ਸਵੈਇਛਤ ਖੇਤਰ ਕੀ ਹੈ ?

(xi) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(xii) ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲੇ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-1

II. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

III. ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-2

IV. ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 18

V. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-3

VI. ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਜਨਤਕ ਨਿਗਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

VII. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਨਤਕ ਉੱਦਮ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- VIII. ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਵੈਇੱਛਤ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 18
- IX. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਜੋਂ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18